

Senátní návrh

ZÁKON

ze dne2016,

kterým se mění zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 254/2001 Sb., zákona č. 274/2001 Sb., zákona č. 13/2002 Sb., zákona č. 76/2002 Sb., zákona č. 86/2002 Sb., zákona č. 120/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 356/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 326/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 125/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 392/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 59/2006 Sb., zákona č. 74/2006 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 222/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 110/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 378/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 130/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 301/2009 Sb., zákona č. 151/2011 Sb., zákona č. 298/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 466/2011 Sb., zákona č. 115/2012 Sb., zákona č. 333/2012 Sb., zákona č. 223/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 247/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 82/2015 Sb. a zákona č. 267/2015 Sb., se mění takto:

1. V § 9 odst. 1 písm. a) se slova „a podrobilo se stanoveným pravidelným očkováním nebo má doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci“ zrušují.

2. V § 9 odst. 3 se věta druhá zrušuje.

3. V § 92k odst. 6 písm. b) se slova „,odstavce 4 nebo 5“ nahrazují slovy „nebo odstavce 5“.

4. V § 92k se na konci odstavce 6 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se nové písmeno d), které zní:

„d) 30 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 4.“

Čl. II
Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti patnáctým dnem po jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. Obecná část

Tato novela si neklade ambici vyřešit otázku povinnosti či dobrovolnosti očkování. Případné zásadní legislativní změny by měly být předmětem vládního návrhu jako výsledek diskuse odborníků i zástupců nevládních organizací a informované veřejnosti. Cílem předkládaného návrhu je pouze napravit zjevné nelogičnosti v současné právní úpravě.

1. Zhodnocení platného právního stavu

V literatuře se uvádí, že plošné očkování je jedním z neúspěšnějších veřejně-zdravotnických opatření minulých dekád, které výrazně napomohlo k vymýcení či významné redukci výskytu mnoha zákeřných a často smrtících chorob. Česká republika se mírou proočkovanosti řadí mezi vyspělé evropské země. Z hlediska očkovací povinnosti přitom patří mezi menšinu evropských zemí, jako jsou například Francie, Itálie či Polsko, kde je základní očkování ze zákona povinné, byť proti menšímu počtu nemocí než u nás. Jiné země, mimo jiné Německo, Velká Británie či Dánsko, očkování svým občanům pouze doporučují; proočkovanost v těchto zemích je přitom srovnatelná se zeměmi s očkováním povinným.

Země od země se liší i úprava toho, zda je očkování dítěte podmínkou jeho přijetí do mateřské školy a dalších dětských kolektivů. Zákon o ochraně veřejného zdraví říká, že mateřská škola, poskytovatel služby péče o dítě v dětské skupině a další poskytovatelé péče o děti uvedení v § 50 nesmí přijmout neočkované dítě, pokud jeho očkování nebrání důležité důvody (např. trvalá kontraindikace). Za porušení tohoto zákazu stanoví zákon pokutu až do výše půl milionu korun.

Obdobný zákaz platí i pro neočkované děti školního věku. Ty se mohou a musí účastnit běžné celoroční výuky spolu se svými spolužáky, zákon však zakazuje, aby se účastnily školy v přírodě či letních táborů (tzv. zotavovací akce), ledaže mají doklad, že jsou proti nákaze imunní nebo že se nemohou očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci. I v případě, že dojde k porušení tohoto zákazu zákon, počítá s pokutou pro příslušné subjekty, a to ve výši až 30 000 Kč.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Ústavní soud ve svých nedávných nálezech (Pl. ÚS 19/14 a Pl. ÚS 16/14) potvrdil oprávnění státu stanovit svým občanům očkovací povinnost a podmiňovat účast dítěte v mateřské škole splněním této povinnosti. Soud zároveň zákonodárce vyzval k úvaze o přijetí právní úpravy o odpovědnosti státu za škodu způsobenou očkováním a uvedl, že stanoví-li stát sankci za odmítnutí očkování, měl by se zamýšlet i nad situací, při níž eventuálně způsobí výkonem práva očkování osobě újmu na zdraví.

Odpovědnost státu za škodu způsobenou očkováním byla následně předmětem parlamentních rozprav při projednávání novely zákona o ochraně veřejného zdraví č. 267/2015 Sb. a Ministerstvo zdravotnictví v současnosti zvažuje příslušné úpravy. Nepodařilo se nicméně překonat různost názorů ohledně umožnění individualizovaných očkovacích schémat. Předkládaná novela zákona respektuje výsledek těchto debat a usiluje o úpravu zákona ve dvou jeho důležitých bodech, které svou nevhodností vzbudily pozornost během parlamentních rozprav a na něž často upozorňují i zástupci nevládních organizací a informované veřejnosti.

Prvním z navrhovaných novelizačních bodů je zrušení požadavku na očkování při pořádání škol v přírodě a zotavovacích akcí, či jinými slovy povolení účasti neočkovaných dětí na školách v přírodě a letních táborech. Současná právní úprava je totiž rozporuplná.

Děti se reálně pohybují ve školním kolektivu – kromě prázdnin – po celý rok a z hlediska zákona neočkovanost některých z nich není pro školní docházku problematická. Takovýto stav je bezpečný i z hlediska lékařské vědy. Samotná přítomnost několika neočkovaných jedinců v kolektivu totiž není z hlediska ochrany kolektivu problematická, jelikož ostatní děti očkovány jsou. Jako takové je chráněno jak individuální účinky očkování, tak ty kolektivní, které zůstávají účinné, je-li očkováno alespoň 90 procent skupiny.

Toto medicínské pravidlo platí jak ve škole, tak ve chvíli, kdy se děti mají vypravit na školu v přírodě či tábor (zotavovací akci). Zatímco si ovšem věda stojí za svým, v očích zákona se cestou na tábor či školu v přírodě z neočkovaného dítěte náhle stává osoba riziková a z kolektivu je vyloučena. U táborů se zákaz přitom týká pouze akcí, jichž se účastní 30 a více dětí, trvajících více než 5 dnů, na jiné typy akcí o jiném rozsahu se přitom zákaz vůbec nevztahuje. Takovýto přístup nemůže být z hlediska ochrany veřejného zdraví rozumně odůvodněn. Jediným jeho důsledkem je tak ostrakizace a sankcionování dítěte. Je totiž vyloučeno z účasti na škole v přírodě či táborech, které mají za cíl zlepšit jeho zdraví a prohloubit vztahy s ostatními dětmi.

Odpovědnost za dodržení očkovací povinnosti není přenášena jen na děti samotné, ale také na školská zařízení a pořadatele zotavovacích akcí. Pokuta v řádu desítek tisíc korun, která jim hrozí a která jim může být udělena i za pouhé nedopatření či administrativní pochybení v této věci, pro ně může být vzhledem k jejich neziskové povaze likvidační.

Navrhovaná právní úprava dále cílí na výši sankce hrozící mateřským školám, poskytovatelům služby péče o dítě v dětské skupině a dalším poskytovatelům péče o děti uvedeným v § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví v případě přijetí neočkovaného dítěte, pokud toto dítě nemá doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci.

Výše pokuty stanovené za porušení povinnosti nepřijmout neočkované, popř. nekompletně očkované dítě do mateřské školy, dětské skupiny či jiného zařízení poskytujícího péči o děti do tří let věku, ve výši až půl milionu korun, je zcela zřejmě nepřiměřená svému účelu. Pro mateřské školy i pro soukromé poskytovatele může být likvidační, a to i v případě neúmyslného, nedbalostního zavinění. Při projednávání novely zákona o ochraně veřejného zdraví č. 267/2015 Sb. byly přitom obdobné typy sankcí sníženy z původně navrhovaných 500 000 Kč na 30 000 Kč, konkrétně se jedná o správní delikty uvedené v § 92d odst. 1, § 92d odst. 4 písm. b) a § 92d odst. 5 písm. a). Z důvodů nepřiměřenosti se tedy navrhuje snížení hranice maximální možné výše pokuty za porušení povinnosti přijmout do mateřské školy, dětské skupiny či jiného zařízení poskytujícího péči o děti do 3 let věku pouze dítě, které se

podrobilo stanoveným pravidelným očkováním nebo má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci, a to na 30 000 Kč.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s právem Evropské unie a s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, s právem Evropské unie i mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, Úmluvu o lidských právech a biomedicíně nevyjímaje.

4. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, rozpočty krajů a obcí

Předkládaná právní úprava zrušuje zákaz vyslat na školu v přírodě nebo přijmout na zotavovací akci dítě, které se nepodrobilo stanoveným pravidelným očkováním nebo nemá doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci, dále pak snižuje maximální hranici výše peněžité pokuty, kterou lze uložit za správní delikt podle § 92k odst. 4 zákona o ochraně veřejného zdraví. Vzhledem k povaze věci může mít navrhovaná právní úprava z hlediska státního rozpočtu jen zcela zanedbatelné finanční dopady. Na rozpočty krajů a obcí nebude mít navrhovaná právní úprava žádný dopad.

5. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na podnikatelské prostředí České republiky a sociální dopady, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel

Navrhovaná právní úprava nebude mít negativní hospodářský a finanční dosah na podnikatelské prostředí České republiky, naopak příslušným soukromým poskytovatelům péče o děti a mateřským školám přináší ochranu před uložením pokut v pro ně likvidační výši. Tato úprava zajišťuje rovné zacházení se všemi subjekty, jichž se dotýká, rovněž nemá dopad na rovnost postavení mužů a žen. Navrhované řešení též nemá dopad ve vztahu k zákazu diskriminace.

6. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná právní úprava nemá dopady ve vztahu k ochraně soukromí či osobních údajů. Návrh žádným způsobem nemění dosavadní praxi v oblasti ochrany soukromí či osobních údajů.

7. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná právní úprava nepřináší žádná korupční rizika.

B. Zvláštní část

K čl. I

K bodu 1

Zrušuje se ustanovení zakazující vyslat na školu v přírodě nebo přijmout na zotavovací akci dítě, které se nepodrobilo stanoveným pravidelným očkováním nebo nemá doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci. Podmínkou přijetí nadále zůstává zdravotní způsobilost dítěte, nepřítomnost projevů známek akutního onemocnění u něj, a skutečnost, že v nedávné době nepřišlo do kontaktu s infekční chorobou.

K bodu 2

V návaznosti na navrhovanou právní úpravu pod novelizačním bodem 1 se zrušuje povinnost poskytovatele zdravotních služeb uvádět v posudku o zdravotní způsobilosti dítěte pro účast na škole v přírodě nebo zotavovací akci skutečnost, zda se dítě podrobilo pravidelným očkováním nebo má doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci.

K bodům 3 a 4

Z 500 000 Kč na 30 000 Kč se snižuje maximální hranice výše pokuty, kterou lze uložit subjektům vymezeným v § 50 (tj. poskytovatel služby péče o dítě v dětské skupině, mateřská škola, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba jako osoba uvedená v § 50), pokud přijmou dítě, které se nepodrobilo stanovenému pravidelnému očkování nebo nemá zákonem stanovený doklad.

K čl. II

Účinnost zákona se navrhuje stanovit s legisvakantní lhůtou patnáctým dnem po vyhlášení zákona ve Sbírce zákonů.

V Praze dne 16. března 2016

Milan Štěch v. r.
předseda Senátu